

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Hajnal-utca 2.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre . . . . . 4 "

Negyedévre . . . . . 2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A b o m l á s.

Nagy garral alakult meg az országos antiszemita párt s imé elég volt hozzá egy országgyűlési ülészak, hogy kitűnjék, miszerint itt, a magyar földön ennek a pártnak se országa, se hazája. A józan magyar közvéleményben a faj- és vallásgyűlölet eszeveszett hóbortja nem talál termékeny talajra. Fel oszlottak úgy, a hogy megalkultak, botránnyosan.

Tanulságokban gazdag ez a kurta idejű pártélet. Kitűnt ebből, hogy az antiszemita párt »országos« elnevezése csak szemfényvesztés, világbolondításra szánt szédelő hazugság, mert értelmes, intelligens elem még a legalsó néposztálynál is, kerülte őket s elveik szélmalom harczával semmiféle szolidaritást vállalni nem akart. S midőn az ekként nyilvánvalóvá lőn, kétségtelen követkevése ennek az, hogy Magyarországon az antiszemitizmust csak néhány kétes existenzia csinálta, hogy egy ideig legyen miből élniök. Vannak felizgatott kedélyek, elbolondított értelmetlenek, fanatizált rajongók, de ezek is csak szóránnyosan s ezek is jó részt tanultak a maguk kárán s belátták, hogy az antiszemita apostolok s bogaraik a bűn sarában fetrengnek azzal együtt, a ki elég elvakult őket követni.

Kitűnt az országos antiszemita párt nevetni való feltűnéséből, hogy tisztességes, jellemes, önálló ember őrizkedett az antiszemitizmus mocskos czége alatt fürödni a képviselői mandátum olcsó dicsőségében. A ki a párt tagjai közül nem volt fél bolond vagy egészen eszeveszett, az vagy erkölcsi halottja már a tisztességes emberek becsületes társadalmának, vagy aféle kétes existenzia, a ki a képviselőiséget kenyérkereseti forrásnak tekinti, s mivel ha mandátumhoz nem jut, diurnistának sem veszik már föl a legutolsó mezővároskában sem. Az ilyen vagyoniilag nyomorult, erkölcsiben laza, gondolatvilágában félszeg elem, nem tud, nem képes egymással megférni. A tisztesség és társadalmi becsület halovány látszatát sem bírja eljárásában és cselekedeteiben megőrizni, meg annyi romboló és bomlasztó anyag, a mely állandóan sem pártot, de klubbat sem képes alkotni. A feloszlás nagy pucscsa után láthatja a helyesen és tények alapján ítélő magyar nemzet, hogy kik és mik azok, a kik magukat egy országos antiszemita párt apostolai, s az antiszemitizmus elvének nagy férfiai gyanánt tolták föl a dicsőség nyakára.

Kitűnt az országos antiszemita párt parlamenti és politikai szerepléséből, hogy az antiszemitizmus sem mint politikai tőke, sem mint társa-

dalmi kérdés felszinen nem tarthatja magát. A »párt«-nak elnevezett rendbontó czinkosok rövid parlamenti működése oly szégyenfeltja lőn a magyar képviselőház működésének, a melyre egy önérzetes képviselő bármely párthoz tartozzék légyen különben, csak is piruló restelkedéssel gondol vissza, sietett is őket desavualni a miniszterelnöktől kezdve kivétel nélkül minden párt és pártárnyalat, és minden olyan politikai tekintély, a ki nevének tisztaságára és becsültetésére ad valamit.

Ily tanulságok mellett tehát nem nézhetjük közönyösen azt a tervet, hogy az antiszemitizmus csahosai most, enpártjukat fenntartani nem bírván, a függetlenségi párt kebelébe akarnak beleolvadni.

Erős a hitünk, rendithetlen a meggyőződésünk, hogy ezt a tisztességet a függetlenségi párt elfogja magától utasítani és az antiszemita párt tagjait sem egyenkint, sem a maguk összeségében kebelébe nem fogadja, körébe föl nem vészi s aljas érzelmeiket a függetlenség becsülni és tisztelni való eszméjével fedeztetni nem engedi.

Végre is, a nemzeti függetlenség eszméje egy magasztos idea, a melyet az antiszemitizmusvaló legtávolabbi kapcsolat is képes piederstáljáról a porba meghentergetni. A nemzeti függetlenség egy fenséges elv, a melyre az antiszemitizmussal való érintkezés csak homályt borít, mert az antiszemitizmus akár mint társadalmi, akár mint politikai kérdés, a függetlenség hozzáférhetlen elvének egyenes antithezise.

És a mit e függetlenségi párt nagy és magasztos elveinek biztos alapjául építeni akar, azt az antiszemitizmus mind leakarja rombolni. Hiszen a demokraczia és valódi szabadelvűség legelemibb princípiumát, azt, hogy minden ember egyenlő az antiszemitizmus kereken megtagadja. A mit a függetlenségi párt az ujjabb alkotmányu korszak óta évről-évre sürget, a vallások egyenlőségét, az antiszemitizmus épen azt nem türi s épen ezen elvnek izen irtóháborut. Egyszóval, a függetlenségi és antiszemita párt között az elveknek, a nézeteknek és a törekvéseknek egyetlen közös vonása, egyetlen kölcsönös érintkezési pontja sincs.

Szó sem lehet tehát arról, hogy az antiszemiták a függetlenségi pártba olvadhassanak. És ha már a függetlenségi párt nemes tradicziói nem mondanának is ellent ezen czélatoknak, lehetetleníti azt az antiszemita pártnak eddigi parlamenti szereplése, mely után minden párt, mely tekintélyre, közbecsültetésre és tiszteletre számol, a saját erkölcsi súlyedésül egyértelműnek kell hogy tekintse az antiszemiták csatlakozási törekvését.

Az antiszemita párt eljátszotta az ő játékait és leleplezte magát a közvélemény előtt teljesen. Kordont fog előtte huzni nemcsak a függetlenségi párt, de a parlament minden elvü és minden törekvésü pártja és árnyalata. És nem marad számára más hely és nem lesz előtte nyitva más működési tér, mint a saját köre, a saját nevetségessé lett, felsült, tönkre silányult párt élete.

Maradjanak is úgy, a mint vannak, a maguk »országos«-at játszó párt kebelében, legalább nem ártnak senkinek, mert az értelem, a tisztesség, a jellem, a becsület messzire elszigeteli őket magától. Működésüket a közvélemény fennen kaczagó gúnyja és szájalma kíséri, elvesztették méregfogait, kiköpték az első nagy parlamenti vita első nagyobb lármája alatt. Saját körükben meg nem becstelenítenek, meg nem piszkolnak semmit, legfőlebb magukat, ha ugyan ez még lehetséges. De más pártba olvadva ama párt tisztességén ejtenének csorbát, s ez olyan baj, a melynek bizonyára minden párt, és leginkább a függetlenségi párt — fog sietni elejét venni.

A börzeadó.

Németországban tehát be van hozva a börzeadó. A magyarországi ugynevezett »antiszemitizmus dudása rozoga hangszerének sivalkodó billentyűin ujjongva furolyázza az antiszemita agrár politika győzelmét és sürgeti, hogy a börzeadót nálunk is hozzák be, mivel ez az adó, a mely tulajdonképpen a zsidókat megadóztatja.

Koncedáljuk, hogy Németországban a börzeadó az agrár politika győzelmé, sőt nem bánjuk, ha ez a börzeadó, a németországihoz aránylag, sőt ugyanabban az arányban, nálunk is be fog hozatni, de ha a mi antiszemitáink azt hiszik, hogy ez az adó majd a zsidóságot fogja sujtani, a legvastagabb tévedésben vannak. A magyarországi zsidóság szorgalma és munkássága a magyar zsidónak legtöbbször helyhez kötött foglalkozást biztosít. A legtöbb iparos, a legtöbb kereskedő zsidó, földbirtokosok is jelentékeny számban vannak a zsidók között, viszont a nagy gyárosok többségét is a zsidóság adja ki.

Ilyen viszonyok között tehát csak a vastag tudatlanság, s a legvásottabb roszakarat állíthat ilyent. Ha az antiszemitizmus vijjongó kakuk mardarai a helyett, hogy epéjük mérgét és dühök tájkját köpködi a zsidóságra, egy kis statisztikát vennének a kezükbe és olvasgatnának, megtudnák abból, hogy aránylag, a lakosság számárányát és foglalkozásának minőségét véve tekintetbe, a zsidóság több adót fizet, mint ugyanazon foglalkozás üzö nem zsidó. És megtudnák a statisztikából azt is, hogy az adóhátralékosok között a zsidó a legkevesebb, mert az pontosabban rója le az állam iránti kötelmeit, mint a levegőbe repült országos antiszemita párt kötelántanczosai együtt véve.

Ujlag hangsulyozzuk tehát, hogy mi nem bánjuk, ha a börzeadó behozatik; mivel ez nem a zsidóságot, de a börzejátékot érinti, tehát oly jövedelmi forrást és pénzforgalmat előidézö üzletet, a mely eddigelé teljesen adómentes volt. Egy üzletet, a melyben a zsidó csak úgy részt vesz, mint a keresztény, a pénzben bővölködö dúsgazdag csak úgy, mint a korlátozott vagyoni viszonyok között élő szegényebb ember.

És miután eladók és vevők, valamint a játzóók közül e g y i k n e k okvetetlen nyerni kell, és miután a börzeadó a nyereséget terheli, legméltányosabb kívánság, hogy az állampolgárok n y e r e s é g é b ö l a maga csekély részét az állam is megszerezze.

Hogy Németországban a börzeadó az agráriusok győzelmé, az az ottani viszonyok, az ottani politikai és társadalmi helyzet természetében rejlik, a melyet itt bővebben részletezni ez uttal felesleges. De hogy a mi viszonyaink közt ezen adó esetleges behozatalát akár ki is az antiszemitizmus győzedelmének tekintse, ez a legvadabb hóbort, a legagyafurtabb kérkedés és a legotrombább szük látköröség. Eltekintve a mi specziális viszonyaink természetétől, a mely mellett ezen adó általános lenne, nem csupán a zsidóságot sujtó, már csak azért sem lenne antiszemita g y ő z e l e m, mivel az a párt, a mely a saját kebelében meghasonlott, az a párt, a mely a közvélemény előtt épen az imént bukott meg, s a mely a parlamentben is örökre lejátszta szerepét; — az a párt győzelemről, diadalról beszélni jogosítva nincs.

TÁR C Z A.

A beszámoló,

— Az E g y e n l ő s é g eredeti tárczája. —

Apostolok oszlása van, az antiszemita klubb dinamit nélkül robbant szét s tagjai mennek világgá. De mielőtt a többi párt termö földjének mákvirágjává nyilnának. Mennek a kerületeikbe.

Igy az ülészak végén, országgyűlési szünet alatt minden képviselőnek szokása, elmenni a kerületébe és beszámolni. A megoszlott antiszemita apostolok szintén elmennek a kerületeikbe és pedig két okból, beszámolni és — jóllakni.

Ezek az antiszemita beszámolók kétségkívül nagyon érdekesek és nagyon mulattatók, minél fogva meg nem állhatjuk, hogy egy párt ne közöljünk belőlük. És szivesen kezdenők az antiszemitizmus bankárjának, Verhovay Gyulának a beszédével, de czeglédi tudósítónk biztosít, hogy a nagy férfiu nem csak a csángó bizottságnak, de

a választóinak sem szokott beszámolni. Erről az élvezetről hát le kell mondanunk.

Annál nagyobb élvezettel halljuk a főtisztelendő urat, páter Zimándy Ignácot, a kit — mivel az köztudomásu — e mellert a nóta mellett választották meg antiszemita képviselőnek, hogy:

Szereti a pap a kávé, rárakatom,
De még jobban a szakácsné, rárakatom,
Világsorát kinevetje,
Csak a zsidót nem szeretje, rárakatom.

Hát páter Zimándy Ignác beszámolt és elmondotta, hogy ő bizony most is szereti a szakácsné, — vagy mit mondok, — most se szereti a zsidót, de azért kilépett az antiszemita klubból, mivel ott nagyon liberálisok az emberek. Istóczy — például — csak Palesztinába akarja küldeni a zsidókat és ez páter Zimándy szerint a modern liberálisus tévelygése az ő elvei szerint ki kellene kergetni valamennyit és azért csatlakozik a gróf Apponyi Albert pártjához, a hol lehet az ember szive szerint való antiszemita, mert a gróf Apponyi pártja nem ismeri a liberálisust.

Bizonyos statisztikusoknak.

A parlamentben nem egyszer hallottuk antisemiták részéről a vádot, hogy vannak specialis zsidóbünök, mely állítást statisztikai adatokkal is iparkodtak bizonyítani.

Nem! Specialis zsidó bünök, melyek a vallás tanáiban vagy a fajban és származásban gyökereznek, nem léteznek, a mint nem léteznek speciálisan a zsidó fajban gyökerező erények. Zsidó és keresztény vallás egy és ugyanazon talaj, ugyanazon törzs két különvált ága. Mindegyik más-más történelmi viszonyok közt fejlődött s a vallásos szertartásokon kívül, melyekkel itt nem foglalkozom, a történelmi fejlődés, nem pedig a vallás teremtetten hibeikben a most mutatkozó különbségeket, eltéréseket; ebben a fejlődésben vagy pedig az általános emberi természetben gyökereznek a zsidók erényei és bűnei, jó és rossz tulajdonságai, nem pedig a hitben és fajban. Hisz Angliában, hol századokon át a katolikuskat üldözték, a bigott anglikanizmus egykor ugyanazon érvéssel, ugyanazon rágalomokkal lépett föl a katolikuskok ellen, mint ma az antiszemita a zsidók ellen. A ki elolvassa azon fanatikus anglikán röpiratokat, melyek a katolikuskok emancipációja ellen irattak, ugyanazon butaságokat fogja bennök találni, melyekkel a mai antiszemita röpiratok telvék. Mint ma a zsidókra, úgy Angliában a katolikuskokra ráfogták, hogy vampirjai a népnek, mert el levén nyomva, egyrészt szorgalmasabban dolgoztak, másrészt kevesebbet költöttek s így vagyoniilag gyarapodtak; hogy sohasem lehetnek hazafiak, mert a római pápát s nem az angol királyt tekintik igazi fejöknek; hogy vallásos törvényeik ellenkeznek az állami törvényekkel, hogy erkölcsstelenek, és gyávák stb. A kényuralom és gyűlölködő haszonlesés, a lelketlen fanatizmus mindenkor ugyanazon fegyvereket használta bármelyik kisebbségben levő más felekezet ellen, akár protestáns, akár zsidó vala az a kisebbség.

Még azt a sokat emlegetett uzsorát sem szabad specialis zsidó tulajdonságnak vagy foglalkozásnak mondani. Ez is az általános emberi természetben, a haszonlesésben, a gyöngébbnek kiaknázásában rejlik, mely tulajdonság pedig megvan az emberben, bármely felekezethez tartozzék is. Hogy az uzsora nem zsidó specialitás, hanem általános emberi bűn, azt a legjobban mutatja a nagy hadjárat, melyet a középkorban a mindenható egyház megindított és folytatott ellene. És az az egyház, mely csodát művelt annyi sok téren, ebben az egyben nem tudott diadalmaskodni. Az emberi természetben gyökerező birvagy erősebb maradt, mint az ő nagyszerű hatalma. Ki tudta irtani a haeresist, az eretnekséget, le tudott győzni hatalmas császárokat, tudott polgárosítani vad népeket, de a keresztény uzsorásokat kipusztítani ő sem vala képes, Hasztalan volt minden erőlködése. Tizenhét pápa, 28 zsinat — köztük hat egyetemes — szórta tilalmait, villámaikat a keresztény uzsorásokra. 1179-ben a laterani zsinat kimondotta, hogy üzletszerű uzsorástól meg kell tagadni az urvacsorát és az abszolúciót, sőt

Istóczy Győző is beszámolt és kijelentette kellő ünnepelességgel, hogy ő maga még mindig kívánja, hogy a zsidók kivándoroljanak mitőlünk, mind a mellett először ő maga vándorol ki az antiszemita párt klubbjából, mert vagyoniilag független szeret maradni. Már pedig egy némely klubbtagnak öt-tíz pengőt annyiszor kért tőle kölcsön s ezt természetesen nem tagadhatta meg, hogy most kénytelen a klubbot ott hagyni, csak így menekülhetvén meg az obligát 2 pengőt kölcsönzők elől.

Ó n o d y Géza nincs meglegedve a helyzettel, mert ámbár sok zsidó bejött Galicziából ebben az évben is, Tisza-Eszláron még sem lehetett újabb rituális gyilkosságot csinálni, a mely által ő megint egy kis szerephez juthatott volna. Az antiszemita klubból különben kilépett, mert azok az emberek hálátlanok. Solymosi Eszterről ugyanis ő könyvet irt és kinyomatta saját kontójára 2000 példányba. A munka még meg van, ajánlotta a klubbnak, hogy vegye meg a készletet és ossza ki a nép között választási röpirat gyanánt, de ajánlata el nem fogadtatott. Ilyen emberekkel ő nem paktál és hirdetni fogja az ő saját külön antiszemitizmusát tovább is a saját szakállára. S hogy az ő elvei lesznek a diadalmasak,

holta után a keresztény temetést is. És mindez nem használt; a keresztény egyház saját hiveire nézve is tehetetlen maradt e bünténnyel szemben. A zsidókra az egyházi tilalom nem terjedt ki s minthogy más polgári foglalkozástól el voltak zárva, nagy részök, ha meg akart élni, kénytelenségből a pénzüzérkedésre és részben az uzsorára adta magát. Ez az oka, hogy aránylag ma is sok zsidó uzsorás van. Egyedül ez az oka, nem pedig a vallás, melynek alapelve »szeresd felebarátodat« nem pedig az, hogy a más vallásut erkölcsstelen módon ki szabadna aknázni. Ez a baj a zsidóság történelmi fejlődéséből fakadt; az elnyomatás szomorú maradványa ez, s a zsidók társadalmi helyzetének változásával, valamint szigorú állami törvényekkel lassankint majd megváltozik. Nem akarom a bajt leplezni, hisz már két évvel ezelőtt egy hazafias szellemű zsidó magyar pap, Kohn Sámuel, budapesti hitszónok a zsidóság legfőbb ünnepén a templomban szóba hozta azt. Ő mondotta: »Az uzsorást, kit a zsványnyal egy sorba állitanak bölcseink, mi is gyűlöljük, utáljuk, bármily hitű legyen, de kétszeresen akkor, ha zsidó. Mert az még hitünket is beszennyezi, szégyent hoz felekezetünkre, megvetést és gyűlöletet mindnyájunkra.« És én sem mondhatok zsidó vallásu magyar hitfeleimnek egyebet ma, mint a mit s kitűnő egyházi férfiú akkor mondott, hogy »bünt és bűnösöket nem tőrünk kebelünkben, és ha mégis előfordulnak — hisz emberek vagyunk mi is — elítéljük, kárhozzatjuk, kizárjuk.« E fenkölt szellemű tanácsot ujjal ismétlem minden becsületes embernek. Indítsa meg a harcot a gazem berek ellen felekezeti különbség nélkül társadalmi uton. Állami uton remélhetőleg mérsékelni fogja a bajt és sujtani gonosztevőket a most érvényes uzsoratörvény, mely, hogy minél szigorubb kereltessék s az uzsora mindenféle faját a legérzékenyebben sujtsa, azt szívemből óhajtom.

A zsidók mostanában sokat emlegetett hibáinak okát tehát csakis az általános emberi természetben, történelmi fejlődésükben vagy a műveletlenségben kell keresnünk. A sok százados rabság hatásait nem moshatta le tizenhét évi szabadság s régi bűneiért az állam és társadalom ma kénytelen lakolni. Ha ötven évvel előbb megadja jogait az elnyomott felekezetnek, ma már túl lennénk az elnyomatás természetszerű utóhatásain. De az idő és a szabadság minden nap jobban aláássa a régi világ korhadat hagyományait s minél teljesebb lesz a társadalmi emancipáció, annál jobban, annál gyökeresebben változik meg a zsidóság nyelvben, gondolkodásban, világnézetben, társadalmi föllépésében. Nincs e hazában zsidókérdés, hanem van általános művelődési kérdés. Az idő és vele a műveltség haladása le fogják mosni a zsidó vallásu magyarokról azt a külön jelleget, melyet ma faji jellegnek mondanak, mely azonban valósággal csak a százados elzárkózás terméke. Az idő haladása és műveltség terjedése lassankint teljesen átalakítja a szellemeket, az erkölcsöket, a szokásokat, sőt az egyházi szertartásokat is, a mint e tekintetben már is nagy átalakításokat észlelhetünk. Az, a mit a zsidó vallás reformjáról beszél-

szentül hiszi és reményli, hogy a jövő választásoknál már meg fogja tétetni képviselőnek Mező-Turon Rohlingot. Szalay Károly is megjelenik a választói között, de ő nem fog beszámolni, hanem ki von a zsebéből egy csomó előfizetési felhívást az általa szerkesztendő antiszemita hetilapra, ő majd abban mondja el a magáét; a ki kíváncsi rá, fizessen. Ekkor aztán várni fog októberig és miután hiába vár, ő az egyetlen tagja az antiszemita klubbnak, szintén ki fog lépni a pártból, mert nem érdemes ott küzdeni, a hol se pénz, se posztó. És csinál majd ő is, mint külön antiszemitizmust, a míg az új választásoknál meg fog győződni róla, hogy se pénz, se posztó és — se mandátum.

Szólnának még a minorum gentium beszámolóiról, de ez nem érdemes. A kivel szivesen foglalkoznám még közülök, az Csatar Zsiga. Mit ér, ha ő meg nem képviselő.

Szívemből sajnálom, és annyi bizonyos, hogy ő — még jobban sajnálja.

nek, egyszerűen a műveltség kérdése. Erőszakkal itt nem lehet boldogulni; ezernyelcszáz év óta küzd a zsidóság az erőszakkal s küzdeni fog vele ha kell még ezer ész-tendeig. A mit az erőszak szélvésze el nem érhetett, azt el fogja érni a műveltség és szabadság napsugara, mely behatol a lelkek mélyébe, a templomok sötétségébe s új életet hoz mindenbe. Itt a türelmetlenség csak árt, mert a vallásos szertartások reformját kieroszakolni nem lehet. Annak magától kell jönnie s hogy megjövend, arra teljes biztosirék rejlik a zsidó vallásu magyarok erős művelődési hajlamában. Ezt pedig tagadni nem lehet; legkevésbé tagadhatják az antiszemiták, kik nem említém, azzal vádolják őket, hogy gyermekeik elárasztják az összes közép- és felső tanintézeteket.

A műveltség terjedésével fog lépést tartani a társadalmi beolvadás, a társadalmi emancipáció is. Mind- eddig a jogegyenlőségnek főleg csak azon mozzanatait, azon jogokat és köteleességeket érintettem, melyek törvénybe foglalhatók és foglalvák. De vannak olyan kötele- lességek, a melyeket törvénybe foglalni nem lehet, de melyek alól törvényes határozat hiánya daczára sem vonhatja ki magát a szabad ember, jó polgár és igaz hazafi. Vannak ily törvénybe nem foglalt köteleességek, s ezek elmulasztásával vádolják legtöbbször a zsidókat. Ezek azonban feledik, hogy vannak ugyanily természetű jogok is, melyeket viszont a társadalom nem teljesít a zsidók irányában. E köteleességek teljesítése és a jogok elismerése közt szoros és benső az összefüggés; hallga- tólag kötött társadalmi konvenczió nyugszik mind a kettő s a magyar társadalom e kötelezettségek föltétlen és kifogástalan teljesítését majd csak akkor követelheti a zsidó vallásuaktól, ha ezek társadalmi jogait és állását is föltétlenül elismerte és tiszteletben tartja. Ha a zsidók eddig e tekintetben itt-ott kifogás alá esnek, mentségül felhozhatják, hogy a társadalom se valami nagyban tett ki magáért ő velök szemben. A hol kedvezőbbek a helyi viszonyok, a hol a valláskülömbőség az utóbbi idő- ben nem élesbedett, ott a zsidó vallásu magyarok is egyre jobban osztoznak az egész társadalom köteleességei teljesítésében s a vele járó terhek viselésében. Támogat- ják a jótékony és művelődési egyleteket, eljárnak a szín- házba, a jótékony czélu vigalmakra, szöval nem vonják ki magokat, midőn a társadalom közczélra adóztatja meg önmagát. Tulságos igényeket azonban itt sem szabad hozzájuk intézni. Az a tény, hogy valaki zsidó, a mint specziális jogokat nem ad, úgy specziális köteleességet sem róhat senkire. A zsidók óriási többsége szegény s ha nem visel is parasztruhát, több gondnal és szűkebb viszonyok közt él, mint a paraszt. Ezekre tehát más tár- sadalmi kötelezettséget róni, mint a parasztra, méltány- talanság. Pedig ma ez nagyban divatba jött s még állí- tólagos elfogulatlan gondolkodóknál is gyakori; olyan igényeket kezdenek emelni a zsidó vallásu magyar irá- nyában, melyeket, hogy ki lehessen elégíteni, minden zsidónak az emberi tökéletesség mintaképeinek kellene lennie. Olyan tulzott mértéket alkalmaznak a zsidó val- lásu magyarokra, mely alól a nem-zsidó vallásuak azon a jogczimen, hogy nem zsidók, teljesen fölmentik mago- kat. Pedig ez ellenkezik a józan észszel, a méltányossággal, a jogegyenlőséggel. A keresztény társadalom sem csupa tökéletes lényekből áll; emberekből áll, a kik már természetök gyarlóságai folytán nem lehetnek tökélete- sek. Nem az absztrakt erény szempontjából, hanem az illető hely, vidék vagy megye iöbbsi lakóihoz mér- ten kell a zsidókat megítélni. Ne azt hangoztassák, hogy a zsidó mennyire elmarad az emberi eszmény mögött. Nézzék inkább azt, mennyivel jobbak vagy rosszabbak a zsidók egyes osztályai — mert a műveltség, foglalkozás és vagyon közöttük is különböző osztályokat alkotott — az egész ország vagy a többi felekezetek hasonló néposztályainál. És e szempontból tekintve ki fog tűnni, hogy még az a hirhedt felvidéki kaftános zsidó, kinek műveletlenségéről és fanatizmusáról olyan rettentő képe- ket rajzoltak, sem sokkal marad el vidéke tót, rusnyák vagy oláh parasztjai mögött. Viszonylagos mértéket kell alkalmazni reájuk is. Tartsuk szem előtt azt, a mit Tisza Kálmán miniszterelnök nemrég oly kitünően mondott, hogy ha van jogegyenlőség, úgy specziális köteleessége- ket nem szabad a zsidók irányában megállapítani. Mihelyt a társadalom ezzel az eszmével tisztába jutott, úgy el fogja ismerni, hogy a zsidó vallásu magyarok már is buzgón igyekeznek a tisztán társadalmi köteleességeket teljesíteni s ezzel a társadalmi emancipációtől tőlük tel- hetőleg előmozdítani. Nincs sem politikai, sem vallásos

érdekek, mely visszatartaná őket a beolvadástól a ma- gyarságba, melynek közös védelme alatt testvéri egyet- értéséen megfér annyi különféle hitvallás.

A nagy átalakulás immár minden irányban megkez- dődött. Természetes, hogy a zsidó vallásu magyaroknak minden módon már önérdékből is gyorsítaniok kell azt. Ennek egyik leghatékonyabb eszköze az iskola. A zsidó népiskolaügy javítása a legsürgősebb föladat. Ma inkább csak a nagyobb hitközségek tartanak fen a művelődés és a törvény minden követelményének megfelelő elemi iskolát. A vidéken még sok a hiány, melyet minden áron orvosolni kell, bármi terheket ró is az a sok szegényebb és nem nagyszámu tagból álló hitközségekre. De jusson eszébe mindenkinek, hogy szabad embernek neveli gyer- mekét s hogy e szabadság előfeltétele a műveltség, melyért semmi áldozat sem lehet tulságos. Az iskolaügy javítása s egészen magyar alapra fektetése a jelen leg- fontosabb feladatainak egyike. Sokat tettek a zsidók téren, melyért, tekintve nagy részök szegénységét, föltét- len dicséretet érdemelnek. De még sok is van hátra — habár az ő zugiskoláik semmivel sem ártalmasabbak s műveltségre a keresztény zugiskoláknál, igyekezzenek szabadulni e nyügtől s honosítsák meg minden iskoláuk kivétel nélkül a magyar nyelvet. Ez a magyarosodás leghatásosabb eszköze; magyarosodni pedig köteleessé- gök és hő öhajításuk is.

Pünkösdi szónoklat.

Tisztelt Szerkesztő ur! A lefolyt pünkösdi ünnepen hitszónokunk Friedl i e b e r Ignáz rabbi ur ismét jeles szónoklatot tartott imaházunkban.

Vonatkozással a husvétii ünnepen tartott szónokla- tara, midőn a szabadság jótékony hatását fejtegette egy nemzet fejlődésére, arra utalván, miszerin az izraeliták- nak az egyiptomboli rabszolgaságból történt testi ki- szabadulásnak kiegészítését a Sinai hegyén történt kinyi- latkoztatás szellemi megszabadulást képezi, és ez alka- lommal utalt egyszersmind ez ünnep második jelentőségre vagyis az aratás ünnepére, mely Palestinában pünkösd körül szokott végbe menni.

Azt a kérdést: mennyiben bir még érdeklél ránk nézve azon körülmény, hogy őseink Palestinában ez idő- ben már aratási ünnepet tarthattak szónok olyképen fejté meg, hogy Palesztina földje, mint a divó vallások classi- cus földje nem csak előttünk, zsidók előtt szent, hanem szent föld valamennyi e g y i s t e n s é g ű vallás felekezet előtt, a menyiben bölcsőjét képezi azok keletkezésének. Ha tehát tisztelettel emlékezünk azon szertartásokról, melyek a szent földön régente szokásban, voltak, azzal csak a kegyelet adóját rójjuk le, mellyel mint hálás utó- dok elődeink emlékének tartozunk, kiknek dicső emlékü multunkat köszönhetjük.

De korántsem terheltethetünk azzal a váddal, hogy folyton iolyvást Kanaan fele, grávitálván — a mint rosza- akaróink mondják — nem viselnök eléggé szivünkön je- lenlegi kedves hazánk üdvét. Mi nemcsak e g y é n i l e g, nevelés és környezetnél fogva érzünk t e r m é s z e t s z e r ű rokonszenvet honfitársaink és hazai intézménye- ink irányában; nem csupán érdekből azonosítjuk magun- kat a hazával és dobban erősebben szivünk a haza esz- méjének hangoztatására, hanem a haza szeretete és érde- keinek ápolása — hogy úgy mondjam — természetszerű- leg meg van parancsolva nekünk, »mozdítsátok elő azon állam j. vát, melybe a sors vezetett benneteket!« Bölcsé- ink ezt az utasítást á l t a l á n o s a n érvényes rendelet erejére emelték. (Abot 3. 2.) És e tételt nem valamely kormány szolgálatában álló, állami hivatal vagy adomány által lekenyerezett férfi állította fel, — hanem papsági előljáró, (R. Chanina) kinek épen feladatához tartozott a zsidóság h a m i s i t a t l a n szellemét megvédeni a vi- lági hatóságok netaláni tulkapásai ellenében, melyek

valamennyi, területén lakó népfajjal szemben n i v e l l á l ó, a s s i m i l á l ó törekvést követni célszerűnek találtak.

Valamint tehát a zsidóság tiszta szellemével nem ütközik össze, ha annak követője minden erejéből mozdítja elő javát hazájának, melynek földje hordja őt és egével betakarja, épenugy nem von le cseppet sem hazafiságunkból, ha kegyelettel tekintünk vissza őseink földjére, és megemlékezünk arról imáinkban is.

A kinyilatkoztatásra vonatkozólag következőleg nyilatkozott hitszónokunk: Méltán ülhetjük meg annak ünnept, és a mennyiben a tizparancsolat, melyet tőlünk vett át valamennyi, műveltségre törekvő nép, valamennyi vallásfelekezet, ünnepelhetik azt velünk valamennyi nemzet, ünnepelheti azt velünk az egész emberi társadalom. Ünnepli is az egész emberiség, a mennyiben nyíltan vallja, hogy a tizparancsolat képezi alapját valamennyi művelt állam jogi szervezetének, mert minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs, mely a tizparancsolatban van letéve.

Igen, a tizparancsolaton alapszik a művelt világ fönnállása s így méltán büszkén utalhatunk azon tényre, hogy a mi népünk volt az, mely első volt a legsarkalatosabb jogi fogalmak elsajátításában. Elbizakodás nélkül mondhatjuk ma is, hogy minket választott ki a gondviselés valamennyi nép közül hogy zászlóvivői legyünk a humanizmus és felebarati szeretet tanának az egész föld kerekéségén, — valamint a görög nép például a szépészet törvényeit állapította meg örök időkre, a római pedig mint katona-nép forgatta fel a világot és örökül hagyta jogi fogalmait és intézményeit sat.

Ungvár, 1885. május 24.

Közli: *Márványi Jakab.*

Az izsáki beszámoló.

I z s á k r ó l írják nekünk: Tekintetes Szerkesztő ur! Rácz Géza vasárnap pünkösdi napján eljött választói közé, hogy — amint mondá — megköszönje a bizalmat és beszámoljon arról amit ez évben — tett. Nem akarok e helyen a képviselő ur fogadtatásáról szólni, mert az minden volt csak nem fogadtatás... hanem áttérek »beszámoló beszédére.« Hát beszélt Rácz ur sokat, nagyon sokat; — beszélt a kormánypártról, a mérsékelt ellenzékéről, a 48 független pártról és beszélt főleg az antiszemita pártról, mely éppen most van bomlófélben, aminek tulajdonképeni oka — Rácz ur szerint — a p é n z. Ugyanis egy bizonyos gróf (ifj. Festetich Pál) ajándékozott a pártnak 10 ezer forintot, hogy használja fel tetszés szerint és egy bankár, a ki anonym akart maradni, ezer frttal ajándékozta meg a pártot. Ezen pénzzel nem tudván mit csinálni, lapot indítottak és éppen ez idézte elő a párt bomlását. Rácz Géza ur ezután saját magáról is beszélt egy kicsit. Elmondta, hogy nem volt szándéka csak 3-szor felszóllalni, nehogy szereplési viselkedéssel gyanúsítsák, de egyenesen felszóllatott, hogy beszéljen.

Ezután a kiállításról szólt és itt maga-magával jött ellenkezésbe Rácz ur. Azt mondta ugyanis, mily dicsőséget arat országunk a kiállítás által és mily elismeréssel beszél róla az egész művelt világ. De erre mintegy önfelédten egyszerre csak feljajdul, hogy fájdalom ha a kiállításon végig megyünk azt látjuk, hogy a kiállítók K o h n o k, J a j t e l e s z e k szóval M ó z s i k. Én — bátor voltam a képviselő urat ezen ellenmondására figyelmeztetni, mire ő kitérőleg válaszolt.

Rácz Géza ur egyébiránt még másról is beszélt és pedig még furcsábbakat. Egyszer történt — ugymond —

hogy T r e f o r t és S z á s z Károly Máramarosmegye valamely falujában jártak. A faluban semmiféle ur, se pap, szóval senkisék lakott, ahova bemehettek volna egy kis ebédre — és így nolens volens a zsidó korcsmárhoz kellett menniök. Ebéd után hozza a zsidó a számlát és oh csodák csodája! a számlában még az asztalterítő, evőeszköz, tányér is fel vannak számítva. De hát ezeket csak nem ették meg ő excellentiáék. Nem, nem; de ime — mondá — a zsidó előveszi a széttépett terítőt és az összetört evő eszközöket és bemutatja a vendégeknek azzal, hogy ő ezeket többé nem használhatja, mert keresztények — tehát tiszta állatok használták.

Délután szerencsém(?) volt a képviselő urral beszélni és megkérdeztem tőle, hogy hol olvasá vagy hallá a most elmondottat. Mire ő azt felelte, hogy Szász Károly irta volna le ezeket a rablőhistóriákat.

Én meg sehol sem olvastam és a múlt évben hallám először Rácz urtól, no de akkor kortes beszédnek megjárta (mert hisz az antiszemizmus leghatalmasabb fegyvere az ámitás és bolondítás) de beszámoló beszédben ily fogásokkal élni, már mégis — sok. A képviselő ur tiszteletére banket is volt, a miről ismét nem irhatok, mert azt csak nem lehet komoly banketnek venni, ha 8—10 ember »hírn és nír« mellett borozgat.

Városunk intelligens eleme — dicséretére legyen mondva — úgy a fogadtatásról, mint a beszédéről valamint a banketről elmaradt de még a köznép is hidegen viselkedett s általában semmi sem árulá el, hogy a kerület képviselője itt időzik. Hiába a nép kezdi átlátni, hogy az egész csak humbug.

W. S.

Előfizetési felhívás!

Azon tisztelt előfizetőket, kiknek előfizetésük **junius elsején** lejár, tisztelettel kérjük, előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8	frt.
Félévre	4	»
Negyedévre	2	»

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker. Hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A k i a d ó h i v a t a l.

H I R E K.

— Miskolczi írnak. Tekintetes szerkesztő úr! E napokban hazaérkezett a helybelyi főrabbi fia, Dr. Rosenfeld József, a berlini szeminarium, volt kitűnő növendéke és a hitk. előjáróság csakhamar megragadta az alkalmat, hogy fölkerje egy magyar szónoklat elmondására. (Megjegyzendő, hogy Miskolcz orthodox hitközség és hogy Dr. Rosenfeld még rabbi jelölt korában egy fölötté sikerült és tüntető tetszésnyilvánításokkal fogadott alkalmi beszédet mondott magyar nyelven az izr. imaházban.) Az ifju rabbi engedve e megtiszteltetésnek pünkösdi első napján magyar hitszónoklatot tartott. A magyar szónoklat meghalgtatására dacára a folytonosan ömlő esőzárónak a hívek szokatlan nagy számban jelentek meg, és zsufozásig megtelt az imaház. A rendkívül nagy számú hallgatóság — mely közt

több előkelő keresztényt is láttunk — feszült figyelemmel hallgatta végig a valóban remek beszédet. A fiatal szónok rokonszenves alakja és valóban csinos megjelenése már jó eleve meghódította a kedélyeket. Ha még hozzátesszük, hogy beszédét tüzes szónoki hév, művelt, tisztult izlés, mérsékelt modor és a legtözgyökeresebb, a legzamatosabb magyar kiejtés jellemzik, természetesenek találjuk, hogy a jelenvoltakat egészen elragadta. Emelkedet hangu szellemes érveléssel bizonyítottatta a történelmi kútforrások és az élettapasztalatok alapján az egyisteniség tanát, a zsidó vallásnak erkölcsi hatását és létjogosultságát, egyszersmind utalván más vallások időnkinti romboló hatására is, amennyiben az idők folyamán át a tudatlan, fanatikus tömeg kezében gyilkos fegyverré, üldözés és gyűlölet okává lőnek, mi azonban épp úgy nem bizonyít a vallás szükséges volta ellen, amint nem vonható kétségbe a frissítő szellő kellemessége, — légtisztító haszna, bár koronkint rontó, pusztítva dúló orkánná nő meg; avagy tagadható-e egy approbált gyógyszer hatása, mert ügyetlen kezelés méreggá változtatta át? A zsidó vallás — így folytatá a szónok — sohasem vindikálta magának azon előjogot, mintha ez volna az egyedül üdvözítő vallás; a mi vallásunk a felebaráti szeretet, a türelem és a szabadság vallása. Az nem igazi vallás — úgymond — amely üldöz és gyűlöl. Valláserkölcsei szempontból ecsetelte ezután a zsidóság missióját és álláspontját a többi felekezetekkel szemben. Elleneink azon vádját, mely szerint valásunk nem egyeznék a hazafiasággal és a polgári erények gyakorolhatásával keserű fájdalommal, de büszke öntudattal, lelkének teljes meggyőződésével utasította vissza. Felelve rágalmazóinknak utasítsuk őket tetteinkre, hivatkozzunk azon számtalan eklátáns példára, amidőn a zsidók nagyjai a más felekezetekével vállvetett erővel terjesztik a szellemi felvilágosodást és egész szívvel lélekkel fáradoznak közös hazánk felvirágoztatásán. Mind a mondottakat egybevetve biztos remény van arra nézve, hogy Dr. Rosenfeld József fiatal rabbi mihamarább a magyar zsidó hitszonoklat díszére fog válni és már előre is gratulálhatunk azon hitközségnek, mely szerencsés leend, ezen derék ifju lelkész hitközsönökává megnyerhetni. Rosinger Márton.

— **Pauler Tivadar** leköszönt az akadémia másodelnökségéről. Nem miniszteri teendők halmozottsága miatt nem végezhető másodelnöki tiszttét, mert hiszen mindenki tudja, hogy Pauler Tivadar, mint miniszter, nem tesz egyebet, csak aktákat irt alá és kedveltjeit protegálja. Hogy tehát állását elhagyta az akadémiánál, az csak egyszerűen személyi okra vezethető vissza, a hiúságra. Tudvalevőleg Pauler szeretett volna az akadémia elnöke lenni. Ez volt az ő vágya s ez volt az ő ambíciója. Meg is mozgatott közvetlen és közvetve minden követ, hogy célját elérje, azonban eredménytelenül. Az elnöki állás tisztségére és méltóságára neki semmi kilátása nem lehetett. Valóban nem is volt hozzá jogcíme. Mint politikus tehetetlen, elveiben az ő konzervativizmus lelkes támogatója. Mint miniszter gyöngye, jóformán fogalma sincs arról, mi az a magasabb igazságügyi politika, mint tudós csak egy büntető jogtant komplikált, mely nem egyéb, mint az osztrák és régi magyar büntető törvénykönyvek parafrázisa. Tehát az akadémia elnöki méltósága, őt semmi czímen meg nem illethetné vala. Így gondolkoztak az akadémia tagjai is és eléjtették őt. S ezzel csak az akadémia tekintélyének használtak, mert a művelt világ egy tudós testületről, a melynek élén egy oly ember áll, a ki az eszlári rituális pert országos botránnyá engedte növelkedni, ez a ki a vérvád meséjét hiszi, az lehet ugyan miniszter, de egy tudós és felvilágosodott testület elnöke nem lehet, nem a legjobb véleménnyel lehettek volna. De Paulerben nagyobb lévén a hiúság, mint az önismeret, sértve érezte

magát mellőztetése által s nem akar másodelnök sem lenni. Ha az akadémia elemondással nem is nyer semmit, mindenesetre nem fog veszíteni sem, s Pauler ur távoztása nem fog betölthetetlen ürt hagyni maga után s így a mennyire okunk van örülni, hogy mint elnököt mellőzték, annyira nincs okunk sajnálni, hogy mint alelnök önmagát tette skartba. Nyugodjék multja »dicsőségének« babérain.

— **A bécsi Concordia.** A bécsi sajtó képviselőinek fényes fogadtatása még mindnyájunknak élénk emlékeztében van. E fogadtatás, mely újabb bizonyítéka a magyar vendégszeretetnek bizonyára a bécsi vendégekben is eltörülhetetlen benyomást fog hátrahagyni, mert a lelkesedés, mellyel a bécsi Concordia tagjai nálunk fogadtattak nem muló ömlengés volt, hanem az őszinte, szivből fakadó, magyar barátság tartós lángja. És e barátság, e lelkesedés rokon szivekre, rokon érzelmekre talált. A bécsi Concordia tagjai igazi hajlamokat árultak el, midőn magyar érdekek védelméről volt szó. A bécsi sajtó félretette az irigykedést és oly igazságos és elfogulatlan bírálója lőn a magyar viszonyoknak, a milyen csak jó barát lehet. Ha mi azok után, miket e jó indulat értékéről a hazai sajtó irt, itt szintén megemlékezünk, annak az oka csupán az, hogy kiemeljük, miszerint az a barátság, mely nekünk magyaroknak olyan drága, hogy az a barátság egy oly testület által tápláltatik, melynek tagjai tulnyomó része zsidó felekezetű. Azon bécsi hírlapírók kik országos kiállításunkat meglátogatták kevés kivétellel azon felekezetekhez tartoznak, melynek hazafiságát, tisztességét az antiszemita párt tagadni merészeli. Mi valóban örvendünk, hogy ezuttal egy újabb adattal gazdagíthatjuk bizonyítékainkat azon galád rágalmak ellen melyekkel ellenségeink a zsidókat minden alkalommal megtámadják. A bécsi Concordia tagjai testvérekként távoztak budapesti kollégáiktól és mi reméljük, hogy az a szellem, mely a testvériség kötelekét a két főváros irodalmi kitünőségei közt megerősítette, ezentul nem fog helyt engedni a faj és felekezeti gyűlölet demonjának.

— **Szombat vagy vasárnap?** Ez a kérdés foglalkoztatja az új világ theologusait. Sőt alakult is már egy szekta, mely a keresztény hitnek követője ugyan, de azért a legnagyobb buzgalommal ünneplik a szombati napot, megkülönböztetésül a többi keresztény felekezetektől, melyek a vasárnapi munkaszünet mellett vannak; a zsidók pedig, kik a reformpárthoz csatlakoznak — és Amerikában a reformzsidók vannak túlsúlyban — a vasárnapi ünnepet fogadták el s így nem sokára az amerikai keresztények jobban fogják megőrizni a zsidó vallás főbb tanait mint maguk a zsidók, kik már is panaszkodnak, hogy szombaton csakis zsidó munkást lehet kapni. Ilyen eredményekre jut az emberiség a vallásreformokkal, azért mondtuk már ismételtén, hogy vallási ügyekben legjobban mindent egyéni meggyőződésre bízni és mindenkinek megadni a szabadságot orthodox vagy neolog vagy akármi egyéb lenni, a hogy neki lelkiismerete sugallja.

— **Pápáról** írják: A zsidó hitközségben ismét kitört a régi viszály, mely egy időre lecsendesedett. Már azt hitték, hogy a neolog és orthodox elemek közti összezsörtölődések végkép megszűntek és ime most újabb erővel akarják érvényesíteni speczialis pártállásukat. A viszály azért ujult meg, mert néhány községi tag az iskolában a talmudtanítást megszüntetni akarta. Ez a kérdés még nincs tisztázva és niég sok port fog felverni. Ebből is kitűnik, hogy milyen égető szükségünk volna arra szervezetre, mely a felekezeti élet alaptételét képezi, és a mely nélkül minden felmerülő kérdés a czivakodás kiapadhatatlan forrása.

— **B'nai Berith páholy.** Az Amerikában alapított B'nai Berith-féle páholy rövid idő alatt olyan nagy len-

dületnek indult, hogy Berlinben is alakult már fiókja, melyet a tagok e héten szenteltek fel. Ez a 10-ik fiók-páholy az alapítás óta. Az ünnepélyen jelen voltak: Wolf, Gordon és Rahmer, Kivánatos volna, hogy minél nagyobb körökben terjedjen a nevezett páholy humanus szelleme, és hogy minél több hívek csatlakozzanak nemes és fenkölt eszméihez. Berlin, 1885. évi május hó 28-án.

* *

— A zsidók Zanzibárban. Angol lapok tudósításai szerint Zanzibár városában 20 zsidó család lakik. Ezek közt csak kevesen foglalkoznak kereskedéssel. Többnyire államhivatalnokok és kézművesek. Egy közülök, névszerint dr. Gregori Ditrbella, aszultán háziorvosa. Egy másik James Fleury ur pedig a francia konzul távozása óta, konzul helyettes. Hogy a többi lakossággal a legjobb egyetértésben élnek, azt a mondotak után, felesleges említeni.

— A palesztinai zsidó árvák neveldéjének mult évi kimutatása e hetekben jelent meg. A jelentésből átveszünk a következő adatokat: Az intézetnek, mely Jeruzsálemben áll fenn, jelenleg körülbelől 80 hallgatója van. Az árvák rokoni, kik eleinte a gyermekek felvételéhez be-

leegyezésüket adni vonakodtak, most a legnagyobb buzgalommal fáradszák azon, hogy az árvákat a nevezett intézetben elhelyezhessék. Az intézet igazgatója dr. Herzberg a nevelést egészen modern európai alapokra fektette és főleg kézműiparra és földművelésre készíti elő tanítványait. Ezenfelül számos európai nyelvet és héber tantárgyakat is tanítanak ez intézetben, mely Jeruzsálem egyik mintaiskolája. A költségeket ugyanaz az egyesület, mely a Palesztinába kivándorló orosz zsidókat pénzsegéllyel támogatja. Az intézet rövid fennállása óta olyan jó hirt alapított meg magának, hogy számos szülő folyamodott már gyermekeinek ez intézetbe való felvétel iránt.

* Hirdetmény. A helybeli izr. hitközség által kezelt Löwenstein Lea-féle alapítványból ez évben egy rabbijelölt — kiházasítási segély czim alatt — 252 forintnyi segélyben részesül. Pályázni kívánók sziveskedjenek általános elismert három rabbitol nyert képesítési (hatara) okmányokkal felszerelt kérvényeket a nagykanizsai izr. hitközség előjáróságához czimezve ez évi június hó 14-ik napjáig beküldeni. Nagykanizsa, 1885. évi május 15. A hitk. előjáróság. (3)

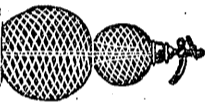
H i r d e t é s e k.

Nyári lakokban.

Fagyintéző receptek
 3 adagra. Vajkészítő fogás hajlékossal
 7.50 11.50 16.50 4.50-6.50 Vajintézők fedővel 1-5 ft.
 Sallak-készlet 40 kr.-3 ft. Ezet és olajlató 2-10 ftig.
 Sodorony dízelintézők legyek ellen 40 kr.-1.80. Kényekosa-
 rak nádól 80 kr. Palackdíszok 10-80 kr. Bor- és
 savanyvíz-intézők 1.5-2.75. Tavas hordó-
 csapok 65-85 kr. Javított hordócsapok az indok meg-
 romlása ellen 1 ft. Kéz palackdíszkészítő 1.40.
 Pinceszok 3, 5, 8 hveggel 6.75-15 ftig. Kerti japán nap-
 emnyők 1-3-15 ftig. Kerti gyertyatartók 1-3 ft. Kerti
 székek kényelmes naddindok ülésseel laosora összeszelek.
 2.70-3 ftig. Játékszárnál zöld, posztóval bevonna,
 laposra összetéve könnyen megváltó vihár-nyáron, 1 ft.
 Felkötő óra 5.50. Időjáró házikó ránkötő 1.50.
 Időjáró bardi hémfóval 1.30. Bivonsági hány nyitókra
 60 kr.-1.50.

Dr. Fevre párisi szoda- víz-készítő gépé raktára.

Az egészség fenntartásához tiszta nédó szodázzal
 nyertünk könnyű bánásmódot.
 7-10-12-14 80 17-10
 2 4 6 8 10 messzelyes
 A gépben perzós italok, imonndát stb. is
 készíthet. Legjobb borok és szoda egy c o
 mas 2 ft. Bogár, féreg, egér, postányító
 szerek Svábogató-kárpát por 20-40 krig.
 Szunyog- és más rovarpusztító elemti szar 50 kr.
 Angol gyúszemkarka 12 db. 24-60 krig.
 Gyermekkoszt, egyszerűnd bálcsó 13-18 ftig. Önműködő
 csopátó üveg 1 ft. Angol foggyógyók a fogzást elő-

Indiai hinta-ágyak 4-50, 6-50,
 11, 14, 25 ft. Acoroon
 tremolo cone-chromonika
 trombidás- és magánoktatási,
 kik kedát nem ösmernek 7 ft.
 Acóhárfa hízfedőre, szél
 fúvása által kellemes hangot ad
 5 forint.

**Mulatatásul és a test
 elzésére.** Tornaszerek: Ná-székél 5.80,
 Kó é hácsó 8 ft. Trapéz rúddal 7.50.
 Trapéz karlékkel 7.10. Gyermek-
 hinta 5.50-9 ftig. Minden ajtó-
 köve alkalmazható er s nyújtó-
 rúd felszerelve 7 ft. Teljes
 tornakészlet iskolával és ab-
 rakkal 15 ft. Tornaszék
 pánta 1.30. Két vitókészlet 23.50. Atlétahajít
 súlyos, 2 ft. Bórnál bevonna 5 ft. Léggel telt
 uszó-óvek 8-10 ftig. Usszó-óvek párkével 7 ft. Angol
 erőgyógyók 10-25 ftig. Angol laevi-lemis
 játékok 28-37 ftig. Gumilabdák 20-1.50. Labda-dobó
 társas játékok 1.50-3 ftig pánta. Törlabdák hozzá 2) kr. db.
 Karikajátékok 12 pár 1.80. Botanizáló-selektóra rovar-
 gyűjtővel 1.50-2 ftig. Lepke- és hálók 35-70 krig.
**Uj Amerikai Jockey, vagyis két s fogat egy-
 nekemek nagy örömet szerez 6 ft. Héromkérdő-
 cés voltéped 10, 12, 14 ft. Hinta-ó 4.50-7 ftig.
 Kerti eszközök gyermekeknek 1.20-3.50-ig.**

KERTÉSZ TODOR Budapest, Borotya-utca 1-6 sz. 3
 felelő tárgyakat visszavesz "Magyar király" szálloda
 átellenében.

Legjobb beszerzési forrás.

Waldsteiner F.

üveg és porcellán gyári raktára

Mádlor-utca 19.

ajánlja üveg-, tükör- és porcellán-árak dusan berende-
zett raktárát a legjutányosabb gyári árakon.

Kelengyék (kiházasítási tárgyak), **szállodai és vendéglői**
edények tetszészerinti utasításához képest saját műtermében
 izlésesen és jutányosan elkészíttetnek.

Legolcsóbb bevásárlás.

Válasz az antiszemitáknak.

Argusnak nagy hatást keltett
köpírata
az Egyenlőség kiadóhivatalában kapható.
Ara 20 kr.

**Budapesti
butorba zárt.**
Eladás nagyban
és kicsinyben.
Frankl B.

Deák-utca 7. sz.
1. emelet.

Legjobb ajánlat az érdem!

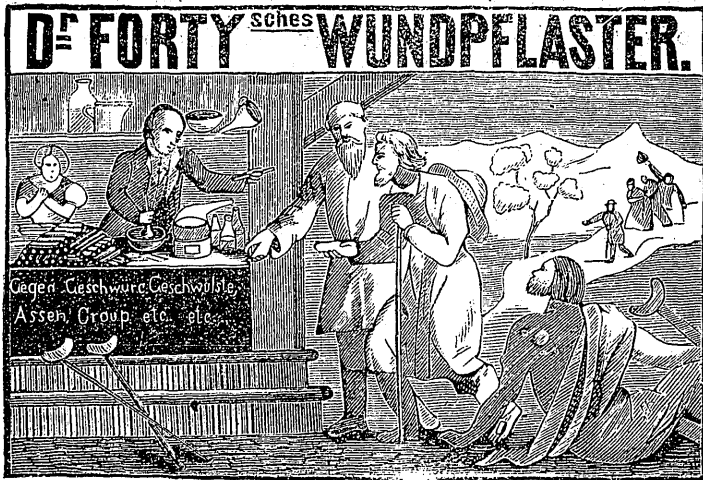
A hírneves **dr. FORTI-féle SEBTAPASZ**

Ezen, gyógyhatása folytán a legszélesebb körben jelesen ismeri és sokszorosan kipróbált sebtapasz oszlató, érlelő hatása következtében, egyesülve fájdalomcsillapító tulajdonságával, meglepően gyors és gyökeres gyógyítást eredményez minden nemű bármiként keletkezett sebeknek, dagاناتok, sérülések (zúródásoknak), gyuladások és keményedéseknek. Nem kevésbé gyógyulást szerez a legkülönböző egyéb, a használati utasításban kimerítően felsorolt betegségekben. Kiváltképpen pedig nem eléggé ajánlható a női mellnek a gyermek-elválásztásánál vagy megkeményedésénél. — Egy csomag ára használati utasítással: kisebb 50 kr., nagyobb 1 frt., postán küldve szállítólevél- és csomagolásért 10 kral több. Csak 1 frtos csomagok szállíthatnak.

Központi küldeményező raktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál király-utca 12. sz.

Bécsben: Pleban F. X. gyógyszerteráiban. Istvánér 1. sz. Dr. Girtler F. gyógyszerteráiban, Freyung 7. sz. Prágában: Fürst József gyógyszerteráiban Porie 1071. II. Grácban: Nedved A. gyógyszerteráiban a Mur-téren. Jassyban: Engel J. gyógyszerteráiban.

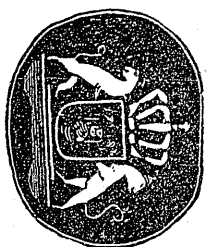

Továbbá kapható Budapesten: Pállich F. (ezelőtt Jezovits) udv. gyógyszerteráiban nagy (3) koronautca. — Patak K. gyógyszerteráiban nagy koronautca 26. szám. — Wagner J. városház-téren. — Schernhoffer K. özv. a „nagy Krisztófhöz“ ezimzett gyógyszerteráiban. Krisztóftér sarkán és idős dr. Wagner D. gyógyszerteráiban. — Vlassek E. gyógyszerteráiban a Krisztinavárosban. — Prum J. gyógyszerteráiban a viziváros fő-utca. — Schwarzmayr K. gyógyszerteráiban a viziváros fő-utca. — Eisendorfer G. gyógyszerteráiban Tabánban (Rácsváros) fő-utca. — Aradon: Rosnyai M. és Schaffer A. gyógyszerteráiban. — Berettyó-Ujfalun: Tamásy G. gyógyszerteráiban. — B.-Csabán Varságh B. urnál. — Debreczenben: Dr. Rothschnek, Tamásy K., Göttl N., Örvényi O., Mihalovits J. és Muraközy uraknál. — D.-Földváron: Náhhera P. — Egerben: Köllner Lőrincz és Buzáth Lajos gyógyszerteráiban. — Eperjesen: Isépy Gy. — Érsekújvárott: Conlegner J. — Gesztelyen: Pintér P. — Gyöngyösi: Mersits N. és Baruch J. — Győrött: Stirling K. és Lippöczy M. — Husztany: Schmidt K. — Jászberényben: Merkl J.

— Kaposvárt: Zollner V. és Babocsay K. — Kassán: Wandraschek K., Megay G. és Hegedüs L. — Karczagon: Báthory B. — Késmárkon: Genschich C. A. — Komáromban: Grötschel Zs., Schmidthauer A. és Kirchner M. — Léván: Boleman Ede és Medveczky S. — Losonczon: Kirchner D. és Pokorny L. — Nagy-Károlyban: Füleky P. és Kori csásanzky L. — N.-Kőrösön Medveczky Gy. — N.-Váradon: Huzella M., Molnár J., Nyiry Gy. és Heringh S. gyógy. — Nyiregyházán: Korányi J. gysz., Szopkó Alfr. és Kovács S. — Pakson Malatinszky S. — Pécsen: Sipőcz J. — Pozsonyban: Pisztor B. — Putnokon: Fekete N. — Rimaszombaton: Hamaliár K. — Rozsnyón: dr. Pösch J. örökösei és Hirsch J. N. — S.-A.-Ujhelyen: Medveczky A. és Pintér F. — Sümegen: Stamboszky L. — Szathmáron: Bossin J., Lengyel M. és Böszörményi J. gyógyszer. — Szentesen: Váradi L. — Szegeden: Kovács Albert. — Sz.-Fehérvárott: Braun J. és Diaballa Gy. gysz. — T.-Ujlakon: Royko G. — Tésón: Agoston Gy. — Tokajban: Reiner D. — Veszprémben: Ferenczy K. és Szili Horváth P. — Varanon: Gáll S. — Zircen: Tejfel J. — Zilahon: Unger G. gysz. urnál. — Erdélyország Délesen: Roth P. — Kolozsvárt: Valentini A., Dr. Ember B., és Wolff J. — Brassón: Gyertyánffy és társai. — M.-Vásárhelyt: Bucher M. — Szepsi-Szent-Györgyön: Beteg B. — Szászváros: Graffins J.

Ezen kitünő hatásu, nem eléggé ajánlható gyógytapasz készítője: **FORTI LÁSZLÓ.** Lak.: Budapest, I. ker. Nádor-utca 3. szám.

A németországi gyógyászati ügytársulatok által megvizsgált és kitünő alkalmaszhatóságú vegett a magás es. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett

K Ö S Z V É N Y - V Á S Z O N

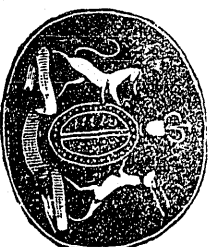
mindenféle köszvény, csiz (Rheuma), inszagatás, mell-gelincez kiállnak, keresztcsontfájás (Hexenschuss), lábköszvény stb. ellen.

Egy csomag ára forint 50 kr., kettős papír 2 ft 10 kr.

Dr. Hufeland híres orvos gyógyászati műveliben következőleg nyilatkozott: „Két betegség van, melyek ellen az orvosi tudomány sikertelenül látszik erős gyógyszerereket felrakni; ezen bajok a fejsz és köszvény.” — Ezeknek óvszere a köszvény-vászon által fölletre van.

Dr. BURON párisi általános sebtapaszza

mindenféle sebek, **genyvedések** és **dagاناتok** ellen. — Egy köcsög ára a használati utasítással együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. — Postán küldve 10 kral több. — Valódi minőségben Budapesten egyedül csak **TÖRÖK JÓZSEF** ur gyógyszerteráiban, király-utca 12. sz. — Debreczenben: Rothschnek ur gyógyszerteráiban. — Mohácson: Jezovits Károly. — Kolozsvárt: Wolff és Hinz gyógyszerteráiban. — Eger: Köllner gyógyszerteráiban. — Szegeden: Kovács gyógyszerteráiban. — Temesváron: Jahnér és Tarcazy gyógyszerteráiban. — Nagyváradon: Molnár gyógyszerteráiban. — Pécsen: Pachler. — Nagy-Szeben: Schneider. — Székesszék: Vár: Diaballa Gy. — Gyöngyösön: Vozary gyógyszerteráiban. — Szigetváron: Jöhrnél W. — Miskolc: Ujházi gyógyszerteráiban. — Brassó: Kugler. — Ujvidék: Jössinger gyógyszerteráiban. — Zágráb: Milbach gyógyszerteráiban.

Pályázati hirdetés.

A nagyváradi izr. (congr.) hitközség-nél egy r a b b i h e l y n ö k i (Dajan) állás töltendő be. Pályázóktól megkívánatik, hogy a hittannak a középtanodákban magyar nyelven való előadására is képesítve legyenek. Ez állás 800 frt évi állandó fizetéssel és 200 frt lakbérátalánnyal díjazatik.

Pályázók sziveskedjenek jelenlegi alkalmazásukat és családi viszonyaikat körülmenyesen ismertető, magyar nyelven szerkesztett kérvényeiket, tekintélyes rab-bik vagy valamely rabbiképezde által kiállított képesítő okmányokkal együtt alul-irothoz legkésőbb folyó évi június hó 15-ik napjáig bérmentesen beküldeni.

Nagyvárad, 1885. május 15.

Ausländer Simon,
egyházügyi osztályfőnök.

(2)